

УДК 7.067.

Анна Єфімова

**ПРАКТИКИ «СУСПІЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ»
ТА КОНСТРУЮВАННЯ МІСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА»
(ДОСВІД ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ І США)**

Культура другої половини ХХ – початку ХХІ століття, з її небаченими за масштабами динамічними трансформаціями у всіх сферах суспільного життя пов'язана насамперед із стрімкими урбанізаційними процесами. Значно зростає роль міста, як складного соціокультурного феномена, та самого міського простору, як середовища функціонування сучасного мистецтва. Рівнозначні за економічним та демографічним потенціалом міста ведуть свої символічні змагання за визнання на полі вражень, асоціацій, нюансів, інтонацій, спогадів, що задаються образом міста. Адже саме яскравий та стійкий бренд міста, заснований на розмаїтті вражень, перш за все від його предметно-просторового середовища, у якому слід віддати належне саме мистецьким об'єктам, що є важливим засобом творення, утвердження та підсилення «автентичного Я» міста, тобто його ідентичності.

Зокрема, механізми формування міської ідентичності художніми засобами досить добре відображення на Заході, особливо у США, де більшість міст не мають багатого історичного досвіду, через що культурне середовище (водночас і конкурентні переваги) необхідно формувати доступними сучасними методами. Так, від другої половини ХХ століття відбувається посилений розвиток художніх форм та їх активне втручання в міський простір, у тому числі з метою впливу на нього. Зокрема, як квінтесенція нового соціального статусу прогресивної, позаінституційної художньої творчості, актуалізується феномен «публічного мистецтва» («public art»), що характеризує широке коло арт-практик у відкритих урбаністичних середовищах, які, у свою чергу, є важливим механізмом формування міської ідентичності [2, с. 279].

Примітно, що використання мистецьких об'єктів як засобу конструювання міської ідентичності на Заході здійснюється завдяки продуманим механізмам фінансування подібних проєктів, що реалізуються на основі спеціалізованих муніципальних програм. Прийнята схема фінансування дозволяє покривати витрати на планування, розробку дизайну, виготовлення, купівлю і розміщення арт-об'єктів як у випадку створення нових публічних просторів, так і реконструкції вже існуючих тощо.

Реалізація якісних урбаністичних public-art об'єктів у містах Західної Європи та США віднесено до сфери так званого «суспільного замовлення». Зокрема, дослідниця О. Чепелик окреслила як цей механізм було вперше запроваджено на рівні культурної та освітньої політики Францією, де ще в середині ХХ століття розпочали функціонувати програми відсоткових відрахувань на розвиток мистецтва в міському просторі (1% від кожного капітального будівництва), що постають у якості інструмента, який сприяє збагаченню мистецьких надбань країни. Процедура 1% справді дозволяє фінансувати монументальні або декоративні твори впродовж реалізації архітектурних проєктів. Відповідно, бюджет мистецького твору є пропорційним обсягу 1% від повної вартості будівництва. Суспільне замовлення означає одночасно – і мистецький об'єкт, що виходить за межі призначених для нього просторів, шукаючи зустрічі з населенням – і процедуру, позначену на різних етапах ініціативою замовника аж до встановлення твору та його сприйняття публікою включно [1, с. 432–436]. Реалізація таких проєктів та контроль за їх якостями здійснюється на рівні державних мистецьких інституцій. Відповідно, слід застосувати досягнення світової практики в Україні та запровадити програми, які б забезпечили донесення мистецької рефлексії на зміни в нашому суспільстві та створили б умови для відповідних соціокультурних трансформацій [1, с. 444].

Сьогодні аналогічні програми необхідно запроваджувати на рівні культурної політики України, актуалізувати та стимулювати створення якісних сучасних арт-об'єктів у міських просторах. Адже саме сучасне мистецтво творить нові та увиразнює існуючі культурно-символічні образи міста, відіграє важливу роль у створенні ефекту автентичності та модерності урбаністичного простору, підсилює його культурний та історичний сенс.

Література:

1. Чепелик О. Суспільне замовлення для урбаністичних просторів // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини : Зб. наук. праць ІПСМ НАМУ. – 2009. – № 6. – С. 430–443.
2. Заец Д. Поиск идентичности в художественных практиках (на примере публичного искусства). – Вестник ОНУ им. И. И. Мечникова, 2009. – С. 277-283.